

Posudek vedoucího diplomové práce

Matěj Veselský – *Structure and Simplicity in Leibniz*

Deklarovaným cílem předložené práce je „to present Leibniz’s monadic system as the simplest conceivable structure“ (s. 3); autor přitom vychází z fundamentálního přesvědčení, že „the notion of the monad is ... an a priori ontological concept, establishing ... the ultimate structure of reality – thereby claiming to mark out a certain limit of conceivability“ (s. 7). Takto prezentovaný cíl se autor snaží naplnit – jak naznačují již citované charakteristiky – v souhře dvou komplementárních výkladových perspektiv: perspektivy historicko-filosofické, kde je záměrem interpretovat Leibnizem prezentovanou komplexní monadologickou koncepci jako důsledek domyšlení určitých „limits of conceivability“, které autor doufá vykázat jako v nějaké podobě inherentní jakémukoli vážně míněnému pokusu vybudovat abstraktní ontologii, a perspektivy systematické, kde je naopak záměrem „to present the concept of monad as genuinely elucidating those constraints of our reasoning“ (s. 7). Hlavním svorníkem, který takovou souhru umožňuje, je pak autorovi abstraktně-ontologický pojem struktury.

V 1. kapitole („The Notion of Structure“) autor podává systematický výklad pojmu struktury jako takové na bázi pojmové analýzy, a to s obecným cílem vykázat dle jeho tvrzení nezrušitelně regresivní charakter jakéhokoli důsledně domyšleného pokusu o její úplné určení v termínech uspořádané mnohosti jednoduchých prvků, což má v konečném důsledku umožnit (jak se ukáže v závěrečné 3. kapitole) „to account for all the puzzling structural features of the monad“ (s. 8). Soustředěná diskuse o podmínkách možnosti náležitého uplatnění identit a diferencí a kategorií jednoty a mnohosti při determinaci jakékoli struktury vedou k ustavení sémantického rámce na bázi vztahu reference, který se v následných kapitolách stane autorovi klíčovým explikačním nástrojem. V 2. kapitole („The Identity of Indiscernibles“) podává autor zásadní a přinejmenším v určitých ohledech originální interpretaci Leibnizovy principu identity nerozlišitelných (dále PIN). Jeho záměrem přitom ale – v souladu s výše uvedenou výkladovou strategií dvou komplementárních perspektiv – není pouze podat historicky přiměřenou interpretaci Leibnizova pochopení PIN, ale zároveň předvést, že toto Leibnizovo pochopení náležitě traktuje obecné vztahy mezi sémantickými a ontologickými faktory, které jsou ve hře při abstraktní determinaci struktury jako takové, a že (to, co autor chápe jako) dezinterpretace Leibnizova PIN jsou funkcí dezinterpretace souhry oněch faktorů. V závěrečné 3. kapitole („The Mirroring Relation“) pak autor uvádí komplexní relační strukturu vzájemného zrcadlení jako konstitutivní pro Leibnizovu monadologickou ontologii. Tuto strukturu interpretuje jako relaci, která u Leibnize ztělesňuje a zahrnuje veškeré komplexity a implikace vztahů mezi ontologií a sémantikou při pokusu o vypracování nejjednodušší myslitelné struktury, které byly představeny v předchozích kapitolách, čímž naplňuje historicko-filosofickou linii svého výkladu. V posledních oddílech kapitoly pak autor přesvědčivě ukazuje, že vykázanou strukturu zrcadlení nelze bezesbytku vyjádřit ani pomocí Leibnizových časoprostorových ilustrací, ani pomocí formálních modelů, o něž se pokoušeli (a pokoušejí) Leibnizovi interpreti. Autor tato selhání v kontextu svých výsledků vykládá jako vysoce netriviální poukazy na „structural limitations inherent to our own expressive means“ (s. 3), čímž naplňuje i komplementární, systematickou linii svého výkladu.

Předloženou práci považuji za pozoruhodnou a v mnoha ohledech převyšující úroveň požadavků kladených na diplomovou práci. Autor zvolil po metodologické stránce mimořádně

náročný a ošemetný přístup komplementárního využívání systematických úvah a výkladu historického materiálu, a podle mého názoru při jeho uplatňování výtečně obstál. Po obsahové stránce má pak text podle mého mínění v některých ohledech parametry relevantního badatelského výstupu. Autor se výborně orientuje v kontextech relevantních výseků současné anglosaské abstraktní ontologie a jeho znalost příslušných částí Leibnizova textového korpusu je na velmi dobré úrovni. Výsledkem je komplexní, soudržná a v některých ohledech původní interpretace některých aspektů jak Leibnizovy filosofie, tak obecné ontologie. Autor dosahuje deklarovaných cílů, členění práce je přehledné, jednotlivé části na sebe tematicky dobře navazují a umožňují čtenáři udržet výkladové souvislosti navzdory vysoce abstraktní látce. Jazykovou stránku se jako nerodilý mluvčí necítím povolán hodnotit; tu a tam se mi způsob vyjadřování zdá být značně komplikovaný, ale chápu to z větší části jako funkci komplexity vyjadřovaného obsahu. Text vykazuje únosnou míru překlepů a po formální stránce je v pořádku.

Pokud jde o kritické podněty z mé strany, valnou většinu z nich vzal autor v úvahu a zohlednil již v procesu vzniku, resp. finalizace předložené práce. Omezím se tak pouze na následující podnět: Stále se nemohu zbavit dojmu, že celý výklad PIN v 2. kapitole je prostoupen nenáležitým předpokladem, že pro Leibnize má PIN i platnost jakéhosi aposteriorního kritéria či vodítka při stvrzování pozorovaných (či „vnímaných“) odlišností ve věcech ze strany konečných myslí. To pak vede, nakolik dohlížím, k situaci, kdy je deklarovaná sémanticko-ontologická rovina výkladu kontaminována nemístnými epistémizujícími úvahami, jejichž význam pro další výklad nenahlížím. Sám mám stále sklon (i po promyšlení autorova předloženého textu) chápat PIN jako absolutní výpověď o povaze reality, nikoli jako relativní výpověď o povaze uchopování reality tou kterou konečnou myslí; a nejsem zatím s to dohlédnout, v jakém smyslu by toto mé pojetí mohlo či mělo blokovat kterékoli z určujících závěrů, k nimž autor v práci dospívá. Rovněž mi stále není jasné, proč by toto mé pojetí „would make the [PIN] completely void“ (s. 41); zdá se mi, že jako „void“ se ukazuje být právě pouze z hlediska autorem uplatňovaného „kriteriálního“ pojetí, které by však bylo třeba nejprve nějak nezávisle zdůvodnit.

Předložená práce je na každý pád velice zdařilá, vzhledem k požadavkům kladeným na diplomovou práci nadstandardní a představuje pozoruhodný myšlenkový výkon. Jednoznačně ji proto doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako *výbornou*.

V Přílepiích dne 1. září 2018

Jan Palkoska

ÚFaR